

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

Spreken. Lezen. Schrijven.

GELEIDELIJKE TAALOEFFENINGEN
voor de lagere Scholen

DOOR

M. J. KOENEN,

Hoofdonderwijzer te 's-Hertogenbosch.

III.

• Middelklasse.

's-HERTOGENBOSCH — GEBR. MULLER.
1874.

Men leze de Voorberichten van het 1ste
en 2de Stukje.

A F D E E L I N G I.

VOOROEFFENINGEN.

1.

Ik heb.	Wij hebben.
Gij hebt.	Gij hebt.
Hij heeft. {	Zij hebben.
Zij heeft. }	

Vult met deze woorden eens in :

Ik — een boek. Zij — eene pen. Mietje — eene parasol.
De jongens — knikkers. Jan — een konijn. Wij — eenen
vink. Hij — eenen hoepel. De meisjes — eenen vingerhoed.
Klaartje — eene pop. De koe, het paard en de ezel — vier
pooten. — hij zijn boek vergeten? — wij onze les gekend?
— gij een potlood gekocht?

2.

Ik ben.	Wij zijn.
Gij zijt.	Gij zijt.
Hij is. {	Zij zijn.
Zij is. }	

Vult eens in :

Antje — vroolijk. De dieren — nuttig. Wij — oplettend.
Jan — lui. Koud water — gezond. Ik — een kind. Gij — boos.

Waar — gij geweest? De koopman — op reis. De menschen — sterfelijk. — gij verlegen? Ben — in de school? Zij — in Amsterdam. De kat — valsch. De tulpen — fraai. Ben — stout geweest?

3.

Ik had.	Wij hadden.
Gij hadt.	Gij hadt.
Hij had.	Zij hadden.
Zij had.	

Vult met deze woorden in:

— ik eene griffel? Gij — een pennemes. De vogels — drinkwater. — hij eene bloem? Gij — geen geld. De arme vrouw — geen kleeren. Zij — geen schoenen. De timmerman — eene zaag. De knecht — een paard bij den toom. Gij — een horloge. Wij — brouw. Marie — een lief hondje. Hadt — eene nieuwe lei? Had — een nieuw schrijfboek.

4.

Ik was.	Wij waren.
Gij waart.	Gij waart.
Hij was.	Zij waren.
Zij was.	

Vult met deze woorden in:

— het laken fijn? Zij — oplettend. — het paard verschrikt? Het kind — ongehoorzaam. Tante — gisteren bij moeder. — de koning in de stad? Gij — niet ijverig. — de Batavieren eenvoudig? De Friezen — zeer dapper. Wij — niet te huis. — zij tevreden? — de vrouw bedroefd? — gij toen op reis? — de soldaten dapper?

Gehad.**Geweest.**

Ik heb het boek niet —. Zijt gij in de kerk —? Hadt —
 eenen appel —? Ben — ordelijk —? Heeft — veel plezier —?
 Is de goochelaar in de school —? Waren — op reis —?
 Hadden — verdriet —? Had — eenen vogel —? Gij — niet
 naarstig —. Gij waart altijd zoet —. Hij — ondeugend —.
 Ik heb eens eenen lijster —. Wij zijn in de weide —
 — zijn bij ons —?

6.

Gij — mijn boek —. Waar — het? Ik — het —, maar ik —
 het nu niet meer. Willem, hebt gij mijne pen ook —? Neen
 ik — ze niet —. Gij — een goede jongen. Gij — gisteren uw
 werk niet af. Waar — gij? Ik — bij mijnen oom. God —
 onze beste Vader. Het avondrood — schoon. Wij — in den
 tuin —. Hoe laat — het? — het al zes uur? Hebt — ge-
 noegen —? Wij — niet geweten, dat gij reeds hier —. De
 sterren — schoon.

7.

Ik word.

Wij worden.

Gij wordt.

Gij wordt.

Hij wordt. }

Zij worden. }

Zij wordt. }

Vult met deze woorden in:

Ik — timmerman. Wij — geprezen. De ringen — van goud
 gemaakt. Gij — ziek, als gij onmatig —. — gij wel bemind,
 als gij lui —? Goede menschen — geacht. Slechte menschen —
 veracht. De lucht — helder na een ouweder. De bloesem —
 eene vrucht.

Hebben**Zijn****Worden.**

Ik zal.

Wij zullen.

Gij zult.

Gij zult.

Hij zal. }

Zij zullen. }

Zij zal. }

Vult eens in :

Zal — een trouwen kameraad —? Zullen — het noodige geld —? Hij — gestraft —. — Gerrit eenen appel —? Door luiheid — gij niet vooruit komen. — zij ondeugend geweest —? Ik — u niet beloonen. Gij — mijn vriend —. Zult — dan tevreden —? Zij — hun werk slecht gemaakt —. — de vlijtige kinderen bemind —?

AFDEELING II.

VORMVERANDERING.

(Zelfstandige n.w.)

Als ik zeg: de *bloem* is fraai, dan vertel ik iets van *éene* bloem; het woord *bloem* is dan een *enkelvoudig* woord.

Zeg ik: de *bloemen* zijn fraai dan vertel ik iets van *meer* dan *éene* bloem; het woord *bloemen* is een *meervoudig* woord.

Schrijf nu de woorden in deze zinnen eens in het meervoud.

1.

De bloem is fraai. De bank, de lei, het boek en

de griffel zijn in de school. De pruim, de appel, de kers, het viooltje en het madeliefje zijn in 'den tuin. De ezel is niet altijd traag. Is er in de kamer een spiegel? De hark en de schoffel staan in de schuur. De stoel, de kast, het kleed, de pendule en de schilderij zijn in de kamer. De bezem en de emmer zijn nuttig. De kikker, de kever en de krekkel laten zich des nachts hooren. Het oog, het oor, de hand, de arm en het been zijn deelen van het lichaam.

Opgave.

Zegt eens iets op uwe leien van:

»De bloemen, de kers, de spiegels, de stoel, de kast, het kleed, des nachts.»

Bijv.:

De *bloemen* worden gevonden in den tuin of op het veld.

NB. Ge moct onder elk der opgegeven woorden een streep zetten in uw' zin.

2.

De hond, het zwijn, de ezel, het paard, de geit en de knecht zijn in den stal. De lamp, de ketel, het bord, de schotel en de tang zijn in de keuken. De broek, het vest, de kiel, het dasje, de schoen of de klomp, de kous, de hoed of de pet zijn kleedingstukken. De broeder, de zuster, de vader, de moeder, de zoon en de dochter, de oom en de tante zijn bloedverwanten.

Opgave.

1. *Zegt eens iets op uwe leien van :*

»De lamp, de ketel, de schoen, de geit, het vest.»

Bijv. :

De lamp heeft een glas *en* eene kap.

2. *Noemt eens de dingen op, die in de keuken zijn.*

Kandelaar, tang,.....

3.

De tuinier was werkzaam. De lade was vierkant. Groente is gezond. De ezel is voorzichtig. De dame was op reis. De mode is veranderlijk. De toren is hoog. Het horloge is nuttig. De zee is groot. Is de zolder ruim? De linde is een boom. De lei is vierkant. Het schaapje is goedig. Het meisje is vroolijk. De bui was voorbij. Het bloempje was verdord.

Opgave.

1. *Zegt iets op uwe leien van :*

»Het horloge, groente, de lei, de lindeboom, de zee.»

Bijv. :

Het horloge is van goud *of* van zilver.

NB. Gij moet het woordje *of* ook eens gebruiken.

4.

Ik had de bakkerij, de leerlooierij, de brouwerij, de schoenmakerij en de boerderij gezien. Is de goedheid van God groot? Was de kapitein dapper? Daar was

een pelgrim? De vlieg is een insect. De arend is een roofvogel. De perzik is eene steenvrucht. De kanonier is een soldaat. De gouverneur is het hoofd der provincie. De rozeboom is geen vruchtboom. De harlekijn is bont. Een passagier is een reiziger.

Opgave.

1. *Zegt eens iets op uwe leien van:*

»De arend, de rozeboom, de reiziger, de kapitein, de boerderij.»

Bijv.:

De *arend* is een groote en sterke vogel.

2. *Zoekt eens woorden, die bij deze woordjes passen.*

Werkzaam — vierkant — duur — goedig — vroolijk — bont.

Bijv.:

Werkzaam: Een *werkzaam* man.

Een *werkzaam* kind.

Vierkant: De *vierkante* tafel.

NB. Gij moet onder het opgegeven woord telkens een streepje zotten.

5.

De sergeant had een schako. De kabeljauw is in de zee. Het kasteel was een sterk gebouw. Hij was in het bad geweest. Het blad is een mondje van den boom. Er is een gat in het dak. Is er een pad in het dal? De kuiper zal een vat maken. Het slot is gebroken. De sloot is langs de weide. Zij zal u een mooi spel leeren. God hoort het gebed van een deugdzaam kind.

Opgave.

1. *Maakt eens zinnen op uwe leien over :*

„Het kasteel, het blad, de kuiper, het slot, de weide.”

Bijv.:

Een kasteel heeft soms nog breede grachten.

2. *Zet de woorden in N°. 5 eens op eene andere plaats in den zin.*

Bijv.:

Een schako had de sergeant.

6.

Het jaar is lang. De schaar is scherp. Het haar is dun. Het metaal is smeltbaar. Het kanaal is lang en breed. De haak is krom. De aap is handig en slim. De nachtegaal is grijs. De laan is fraai. Deze maat is goed. De ijsbaan is glad. De generaal is in het kamp en de admiraal was op de vloot. De knaap is vlijtig. Mijn schaap is klein.

Opgave.

1. *Maakt eens zinnen op uwe leien over :*

„Het metaal, het kanaal, de nachtegaal, de aap, de maat.”

Bijv.:

Het metaal wordt in de aarde gevonden.

Goud, zilver, ijzer en koper zijn metalen.

2. *Zoekt eens woorden, die bij deze woorden passen :*

Lang — scherp — dun — breed — krom — slim —
rond — lekker — vlijtig.

Bijv.:

lang:	Een <i>lang</i> touw.	Een <i>lange</i> tijd.
scherp:	Een <i>scherp</i> mes.	Een <i>scherpe</i> wind.

7.

Het raam was open. De haan is dapper. De laan is schoon. De spaan is dun. De schuur is gevuld. Het uur is voorbij. De zaag en de schaaf zijn in de mand. Het zaad was verdroogd. De muur was hoog. Mijn kameruad is trouw. De kraan is geopend. De paal is lang. Deze kaas is niet zwaar. De schaal is van koper. De zwaluw is vlug. De schaduw is donker. De graat is fijn. De liniaal is recht. De garnaal is in de zee.

Opgave.

1. *Zet de woorden van de zinnen in N°. 7 eens zóó, dat er iets gevraagd wordt:*

Bijv.:

Was het raam open? Is de haan dapper?

8.

De noot is zoet. De boom is dik. Is de kroon fraai? Mijn oom is goed. Was uwe tante vertrokken? De beer is verscheurend. Mijn neef is vroolijk. Zal de soldaat moedig zijn? De poot der tafel is rond. De steen is hard. De citroen is zuur. De straat is breed. Mijn oog is klein. Mijn voet is vlug. Het zwijn is morsig. De roos is rood.

Opgave.1. *Zegt eens iets van :*

„de haan, de kroon, de schaduw, de zaag, de soldaat, het zaad.”

Bijv.:

De haan is niet sterk *maar* dapper.

NB. Gij moet het woordje *maar* ook eens in uwe zinnen gebruiken.

2. *Zegt eens het tegengestelde van :*

dik — fraai — goed — vroolijk — hard — breed — morsig
vlug — donker — hoog — vlijtig — lang — fijn.

Bijv.:

dik — dun. fraai — leelijk.

9.

Ons huis is klein. De muis is niet blauw. Was de kous stuk? De kers is lekker. Uwe doos is fraai. De baas is bij den knecht. Kaas is voedzaam. De prins is op reis. De framboos is rijp. De haas is schuw. De vaas is gekleurd. De plaats is groot. Was de houtloods afgebrand? De sluis zal geopend worden. Eene radijs is bitter. De patrijs is een vogel. Was de spons nat gemaakt? Zou de rups schadelijk zijn? Staat de kaars op den kandelaar? Is de struis groot? Hij heeft eene rups. Uw hals is dik. Dit glas is gekleurd.

Opgave.1. *Zoekt eens woorden, die passen bij:*

huis — muis — kous — kers — doos — framboos —

haas — sluis — radijs — patrijs — spons — rups — kaars
 straat — steen — schaaaf.

Bijv.:

huis:

Een *nieuw* huis.

Een *bouwvallig* huis.

10.

De druif is niet zuur. Is de madelief schoon? Is de brief goed geschreven? Is de raaf altijd zwart. Is de schaaaf glad? De graaf is rijk. Is de duif niet zachtvaardig? De wolf is wreed. Deze stoof is rond. Is de korenschoof altijd zwaar? De hof is bij het huis. Is het kerkhof eenzaam? Was er eene ruif in den stal? De turf is niet altijd droog.

Opgave.

1. Zegt eens hoe de volgende dingen zijn:

„de druif, de madelief, de raaf, de duif, de schoof, de turf.”

Bijv.:

De *druif* is rond, sappig en doorschijnend.

11.

De pen is bij den inktpot. Het mes ligt in den bak. Eene hut is een klein huis. De boerin woont niet in de stad. De pad kruipt op het pad. De rat, de muis, de vos en de rups zijn schadelijke dieren. De jas, de das en den kraag koopt men in den winkel. Mijn opstel en mijn brief zijn gereed. De slak, de mier, de spin, de sprinkhaan, de mug en de kappel zijn ook nuttig. De kam en de lel van den haan zijn vuurrood.

Opgave.

1. *Noemt eens de deelen van eenen boom.*
2. *Ook van eene kachel.*
3. *Zet de woorden in N°. 11 eens zóó, dat er iets gevraagd wordt :*

Bijv.:

Is de pen bij den inktpot?

12.

De zwaluw, de ooievaar, de vink en de koekoek zijn trekvogels. De hen heeft een ei gelegd. De ram zal het lam beschermen. Zou de wolf het schaap verscheuren? De bok is grillig. De os, de koe en het kalf heeten —. Er is eene leuwin, eene tijgerin en eene wolvin in het spel. De kat loert op de rot. De vloer is vlug. Was het servet sneeuw wit? De koe is in de weide of in den stal. De heg is om den tuin. De trompet is van koper. De ster is groot.

Opgave.

1. *Maakt eens zinnen over :*

„de ram, de wolf, het kalf, de klok, de trompet, de vink.”

Bijv.:

De ram kan erg stooten met de horens.

2. *Zoekt eens woorden bij :*

zuur — zwart — glad — zwaar — droog — schadelijk
— vlug — bittere — schuw.

Bijv.:

zuur : Een *zure* appel. Het *zure* brood.

De put is diep. De vesting heeft eenen wal, eenen toren, eene brug en eene gracht. In de stad zie ik: het stadhuis, de vleeschhal, de waag, het paleis, de ophaalbrug, het postkantoor, het hospitaal, het gasthuis en het tuighuis. De zaal is een ruim vertrek. Eene lat ligt op eenen balk van het dak. In den stal is eene krib, een voederbak en een havervat. Het hoenderhok is in de schuur. De duiventil staat op eenen paal in den hof. Aan de deur zie ik een slot en eene bel.

Opgave.

1. *Maakt eens zinnen over :*

„de zaal, het stadhuis, de stal, de toren, de vesting, het hoenderhok.”

Bijv.:

De *zaal* is groot en heeft mooie meubelen.

2. *Noemt eens dingen, die gij ziet in den stal:*

de ruif, de krib.

De koffiekann en de theepot staan op de tafel. De pit van den appel is zwart. De kar is niet zoo groot als de wagen. De schil of de bast is het vel van den boom. Een vlek is grooter dan een dorp. De brocikas is in den tuin. Het moeras is onvruchtbaar. Eene loot is een dunne tak. De stam, de tak, de wortel en het blad zijn de deelen van den boom. De el is eene maat.

Mijn brief is kort. Het verdek, het zeil, de mast, het zwaard, de steven en de gang zijn deelen van het —. Eene voetreis is gezond.

Opgave.

1. *Plaats de woorden in N°. 14 zóo, dat elke zin eene vraag wordt:*

Bijv.:

Staan de koffiekkan en de theepot op de tafel?

2. *Zoekt eens woorden, die passen bij:*

schil — zeil — hut — slak — ei — vink — winkel —
vos — ster — balk — deur — gracht — mug — os — wortel —
dorp — mast — blad — el — weide — lam.

Bijv.: schil:

De *dunne* schil.

De *harde* schil.

15.

Het schaap, het paard, de ezel, de koe, de os en de geit zijn nuttige huisdieren. De leerling heeft eene lei, een schrijfboek, eene griffel en een potlood. De bloem staat in den tuin. De kleermaker heeft de broek, het vestje en het jasje gemaakt. In den winkel verkoopt men u een boek, eene prent, eene liniaal, eenen passer en eene verfdoo. Welke vrucht van eenen boom heet boomvrucht? Aan de vrucht kent men den boom.

Opgave.

1. *Zegt eens het tegengestelde van:*

mager — glad — grof — droog — krom — licht — bitter.
mager — vet.

2. *Plaatst bij deze woorden een woord, dat er bij past:*

Bijv.:

vet: Een *vette* os.

16.

De landman heeft eenen ploeg, eene egge, eene spade en eene hooivork. De tuinman zal u eenen appel, eene peer, eene kers, eene pruim, eene abrikoos en eene perzik geven. De zuster heeft den broeder lief. Het hout des populiers is niet vast. De wortel dringt soms diep in den grond. De timmerman' heeft eene zaag, eenen beitel, eenen hamer, eene nijptang, eenen zwaai, eene schaaf en eenen passer.

Opgave.

1. *Maakt eens zinnen over:*

„de landman, de peer, de kers, de pruim, de perzik, de appel.”

Bijv.:

De *landman* woont niet in de stad.

2. *Noemt eens de deelen van eene zaag.*

17.

De stalknecht zorgt voor het zadel, den teugel, den halster, den toom en het dekkleed des paards. De pomp heeft eene kraan, eenen slinger, eenen zuiger en een hart. De snoek, de aal, de paling, de karper, de baars en de zalm smaken lekker. De zwaan, de gans, de eend en de taling zijn zwemvogels. De ooie-

vaar eet den kikvorsch; de wolf eet het schaap. Het schaap eet gras. De vos heeft eenen dikken staart. Zou het rendier op het hert en de vos op den hond gelijken?

Opgave.

1. *Zegt eens, waar deze dingen van gemaakt zijn:*

„het zadel, de teugel, het dekkleed, de kraan, de slinger, de egge, de nijptang, het zeil, het boek, de jas, het liniaal, de krib.”

Bijv.:

Het zadel.

Het *zadel* is van leder.

18.

De onderwijzer zal ons iets vertellen van den arend, den gier, den uil, den sperwer, den spreuw, den nachtegaal en den vink. In ons boek lezen wij van den leeuw, den tijger, den buffel, den muilezel, het hert, den olifant, den kameel en de slang. Is de bloem al in den bloempot geplaut? De jongen is over de sloot gesprongen. De vogel vliegt over het dak. De slinger behoort tot de klok. De kaart en de plaat hangen aan den wand. Met de pen schrijf ik.

Opgave.

1. *Maakt eens zinnen over:*

„de bloem, de nachtegaal, de paling, het hert, de kaart, het schaap.”

Bijv.:

De bloem *zal* gauw verdorren.

NB. Gebruikt nu in al uwe zinnen het woordje »zal».

1. Zoekt eens woordjes, die passen bij ::

»Kikvorsch — wolf — gras — hert — vos — passer —
verfdoos — broek — dek — dorp — graf — weg — tafel —
balk — krib — sprinkhaan — pad — paal — karn — heg.

Bijv.:

Kikvorsch:

de *vlugge* kikvorsch.

de *groene* kikvorsch.

19.

Het rad is rond. De vlag en de wimpel wapperen.
Wordt het pak in het schip gebracht? De stuurman
houdt het roer. Zal het houtvlot op de rivier drijven?
De koordedanser en de goochelaar zijn op de kermis.
De arme is Gods vriend. De klok zal zes uur slaan.
Was er een visch in het net? De veerman staat op
den oever. De bol is rond. Ik zoude eenen atlas en
eene kaart hebben. De as wordt van ijzer gemaakt.

Opgave.

1. Zet de woorden van de zinnen in N°. 19 eens
op eene andere plaats.

Bijv.: Rond is het rad.

Is het rad rond?

20.

De bom viel door het dak. De notaris en de advo-
kaat zullen hier komen. Het hertogdom wordt bestuurd
door den hertog; het graafschap door den graaf. De
koning draagt soms eene kroon. De kreupele loopt

op eene kruk. De generaal is het hoofd van het leger. De sneeuwvlok is zacht. Het kanon werpt eenen kogel en het mortier eene bom. De mensch en het dier hebben eene stem. Er is eene klip en eene rots in de zee. De kapel, de bij, de vlieg en de mug hebben zes pooten.

Opgave.

1. *Maakt eens zinnen over:*

»het rad, de klok, het schip, de rivier, de leeuw, het hert, de bij.»

Bijv.:

Het *rad* is een deel van den wagen.

NB. Ge moet van deze dingen zeggen, *wat* ze zijn.

21.

Ik wandel in het bosch. Ik schrijf eenen mooien brief. Ik schrijf met eene pen. Ik slaap op eene matras. De man draagt den takkenbos. De flesch is van glas. De musch vangt eene rups. Ik heb eenen bos pennen. De jager heeft eene weitasch op zijde. De visch zwemt in het water. De weegschaal heeft eenen evenaar en twee schalen. De schelvisch is lekker.

Opgave.

1. *Zoekt eens woorden die passen bij:*

»zacht — bang — gulzig — vriendelijk — steil — prottig —
wijd — droog — heerlijk — treurig — dom —
gezonde — frissche — zoete — trage — lekker.

Bijv.:

Zacht:

De zachte *wol*.De zachte *veertjes*.

22.

Het wormpje kruipt in den grond. De koopman heeft in den winkel eene toonbank, eene schaal en eene maat. De bloesem van den appelboom is niet geheel wit. Ik heb eene kers en eene morel. Het valies van den officier is reeds gepakt. De musch pikt in de tralie van de kooi. Die man draagt een floers om den hoed. Ik zie het schip met het witte zeil. In deze stad vindt gij een mooi stadhuis. Ik ben een Franschman. De smid maakt de kachel en den haard. Zijt gij een Gelderschman?

Opgave.

1. *Zet de woorden eens zóo, dat alle zinnen in N°. 22 vragen worden.*

Kruipt het wormpje in den grond?

2. *Zoekt eens woordjes, die passen bij:*

»school — maat — bloesem — kers — valies — tralie — kooi — haard — zeil — winkel.»

Bijv.:

Schaal:

De *koperen* schaal.

23.

De soldaat ging uit het gelid. Ons lied zal door het bosch klinken. De visscher woont aan de rivier,

aan het meer of aan de zee. De mensch eet het vleesch van den os, het kalf, het lam, de kip of het hoen, de duif, de lijster, de gans, den patrijs, de snip en van menig ander dier. De vogel maakt het nest in een gat van eenen muur, in eenen boom of in eene struik. De generaal heeft het bevel gegeven. In de wachtkamer van het station is veel drukte.

Opgave.

1. *Maakt eens zinnen over :*

„de herder, het bosch, de beek, de vijver, het station, het nest.”

Bijv. :

De herder drijft de schapen over de hei.

2. *Schrijft eens op 15 namen van huisdieren.*

3. *Vertelt eens, al wat gij weet van eenen vogel.*

24.

Schrijft nu de woorden van deze zinnen eens in het enkelvoud.

Tusschen de steden en dorpen liggen de velden, weiden, wouden, boschjes, kanalen, veenen, heuvels, polders, dijken, vlakten, moerassen, meren, vijvers, beken en bronnen. De herders en de herderinnen hoeden de schapen. De reigers, ooievaars, snippen, kieviten en waterhoenders zijn in de moerassen; de zwanen, ganzen, eenden en meeuwen zijn op de meren of de vijvers. De vogels en de visschen leggen eieren.

De lammeren en kalveren dartelen in de weide; de rammen, de bokken en de schapen zijn op de heide. De spaanders vallen naast de werkbanken. De hoenders leggen smakelijke eieren. De bijen voeden zich met bloemensappen, de wormen met de wortelen der planten en de rupsen met bladeren. De paden in de bosschen zijn smal. In de lanen vindt men de populieren, de linden en de eiken; in de wouden de dennen, de beuken en berken. De musschen, meezen en de zwaluwen eten veel rupsen.

Opgave.

1. *Schrijft eens de namen der dingen, die in de school zijn, in het enkelvoud en het meervoud.*

bank — banken.

bord — borden.

25.

De kooplieden reizen naar vreemde landen. De runderen, de kalveren en de lammeren zijn nuttige dieren. De koperslagers maken ketels, kranen, pannen en andere dingen. Van ijzer maakt men: messen, scharen, degens, sabels, pistolen, zagen, sloten en kachels. De paarden, muilezels, ezels, ossen, buffels, olifanten, kameelen en honden zijn trek- of lastdieren. De huiden, vellen en haren van de dieren worden in de fabrieken verwerkt. De ooievaars en reigers eten kikvorschen, slangen en hagedissen. De raven zijn

groote dieven. De ganzen en eenden zijn zeer waakzaam. De snippen en kieviten maken hun nest op den grond; de spechten, kraaien, meerlen en musschen in de boomen. De vleugels der kapellen hebben soms fraaie kleuren. De olijven, vijgen, amandelen, citroenen, oranjeappelen en dadels komen uit andere landen. De parelen, diamanten, kruidnagelen, en notemuskaten komen uit Oost-Indië.

Opgave.

1. *Schrijft eens de namen der dingen, die in huis zijn, in het enkelvoud en in het meervoud.*

lamp — lampen.

kast — kasten.

AFDEELING III.

VERSTANDSOEFENINGEN.

1.

De appel.

De appel is rijp of —; zoet of —; klein of —; rond of —, welsmakend of —. Hij groeit aan eenen — en is daarom eene —. De noot, de —, de — de — en de — zijn ook —. De deelen van den appel zijn: de schil, het —, het —, en de —. De appel zit met een — aan een — takje. In den — zijn de appels rijp. —. Een rijpe — is —.

De tuin.

De tuin is zeer —. Daar bloeien rozen, —, —, —, —, —, en vele — schoone —. Ook groeien er salade, —, —, —, —, —, en — en soms heerlijke ...vruchten. In den — staat wel eens een prieël van — of van —; daarin kan men gaan —, als het — is. In dat — staat eene ronde, — tafel. Daaraan drinken in den — vader, moeder en de — des middags wel eens —. De tuinman moet zeer — zijn, als hij — bloemen, — groenten en — vruchten wil hebben. Het doet — veel genoeg, als zijne — zoo flink opschieten. Als ik — ben, koop ik ook eenen —. Dan breng ik mijne — soms eenen — ruiker mee of mijnen vader wat -- kersen.

De timmerman.

De timmer... gebruikt eenen —, eene —, eenen —, eene —, een — en ook eene zaag. Met de zaag — hij. Aan de zaag zie ik hout en —. Het — is van hout, het — is van —. Dit ijzer heeft vele — en is met twee — aan het — vastgemaakt. De zaag is scherp of —; nieuw of —; bruikbaar of —; verroest of —. Ik ken — soorten van —: eene spanzaag, eene — en eene —.

De koe.

Kent gij de koe? Zij is een — dier. Op den kop staan — de ooren twee —. Met deze kan zij — stooten. Als men — met vree laat, doet — niemand — kwaad. Zij is — in de —; daar eet zij — en —. Des zomers — staat zij voor het — te wachten of de — nog niet komt met de — emmers. In het — gaat zij naar — of zij — verkocht aan den —.

Hebt — de koe wel eens zien —? Met hare — maait — het — af. Als zij — gegeten —, gaat zij liggen in de — van eenen boom en dan begint zij haar — te her....

Graan.

Rogge, —, — en — noemt men —. Van — en van — wordt — gebakken; van — maakt de brouwer — en de haver is meest voor —. In den — en ook wel in — zaait de — het — in den —. Die korreltjes zwellen —, er komt een klein — van boven den — en een — dringt diep in de —. Het groene — wordt een — en er komt later eene — of eene — aan. In die — zitten — zaadjes. Als het — rijp is, wordt het —. Men bindt de — in bossen of —, die men eerst wat laat —. Met eenen — wagen worden de — later naar de — gebracht.

De pomp.

Ik zie aan de pomp twee mooie, — kra.... De éene geeft — en de andere —. Als ik den — op en — beweeg, — het water uit —. Ik kan de kra... open en — draaien. Als de pomp — is, — zij door den — hersteld. Die brengt dan lange, — staven mede met ha.... er onder aan. Hebt — wel eens — *in* de pomp gezien? Daar ziet gij eene —. In de ste.... staat — op de markt meestal eene —; soms ook eene —. Is eene — anders dan eene pomp?

Insecten.

Noemt eens eenige —, die kun.... vliegen. Alle — kun.... het: de —, de —, de —, de —, de —, de — en —. Genoeg, maar er — nog — dieren, die kunnen —. Vergeet — de —, de —, de — en de — niet? Deze diertjes — alle — pooten en — vleugels; hun lichaam bestaat uit — deelen. Men noemt deze —: kop, — en —. De vliegen zijn in — — lastig. Zij zijn ook zeer — en proeven van —. Het paard, de —, de — en de — hebben veel van haar te —. Maar als de winter —, — zij eerst — en dan — zij.

De zwaluw.

De zwalu... maken een aardig —. Zij gaan dan niet in — of —, om een — plaatsje op te —, maar — bouwen het in — van den boer of onder het — van —. Waarvan maken zij —? Van stroom, — en —. Dit alles — zij op met haren —. Zij kunnen... — vliegen, omdat zij — vleugels —. Zij leven van — en —. Die vangen — onder —. In den — zijn in ons — geen —. Zij vertrekken in — naar — landen. Zij zou — hier van de — ook —.

Water.

Helder, — water is veel —. Onzuiver of — is zeer — voor menschen en —. Men — er — van. Als gij erg — zijt, moet gij geen — water —. Dan is het — en — water zelfs, zoo goed als vergift voor u. Als gij het dan —, moet gij —. Ook het — der slooten, — en — is niet —. Daarin bevinden zich meestal — diertjes, of — en rottende planten. — moet gij er van —. Des morgens en des — — ik mij met —. Ik — mij met helder, — water. Ook in den — wil ik geen — water gebruiken.

10.

Het paard.

Het paard is een — en — dier. Het trekt den — den —, de — of de — en draagt den — op zijnen —. Zijn haar is — en —; zijn staart — en —, en zijne manen lang en —. Zijne pooten zijn — en —. De hoeven — met — beslagen, als het paard — op harde wegen moet — of in den — op het ijs. Het eet —, — en —; soms krijgt het ook —. Moet een paard — of — dan — het opgetuigd. Een — en — dienen, om het te sturen. De — drijft het met — of met de zweep aan. Het leert ook de — verstaan. Roept de — „ho” dan staat het —. Men moet het paard niet te — opladen, het niet al te — laten — en het vooral niet met de — of eenen — mishandelen. Een dier voelt —, zoo goed als —.

11.

Het vleesch.

Het vleesch smaakt —. Zonder — of — wordt het — gegeten. Voor kind.... is brood of — beter dan —. De slager slacht —, —, —, — en — en verkoopt — dezer —. Een pond — kost meer dan.... of een kop —, daarom kun.... — menschen slechts — zondag.... een — vleesch in den — koken. Ham en — zijn nog duurder dan vleesch en — daarom alleen door — menschen —.

De hond.

Het paard is nuttig door zijne —, de koe door hare — en haar —; het schaap door zijne — en de hond door zijne — en —. De hond is de — van den mensch. Daarom mag hij ook mee gaan — en met den — in dezelfde — zijn. De waakhond loopt 's — onvermoeid rondom —, de — vergeet van den — tot den laten — nooit éene minuut de seha... De — haalt het — wild zelfs uit het — en brengt het aan zijnen —. Voor al die — verlangt de — slechts wat — en een — woord. Spreekt gij den hond — aan, of — gij hem, dan springt hij — tegen — op. Toont gij — een — gelaat of — gij op hem, dan loopt hij — weg met den — tusschen de —. Vreemde honden moet men niet — want die — soms en de beet van eenen hond is....

AFDEELING IV.

Een boek kent ge. Spreek ik van een *klein* boek, dat op de tafel ligt, dan behoef ik niet altijd te zeggen: het *kleine* boek ligt op de tafel, ik kan ook zeggen het **boekje** ligt op de tafel.

Als ik over meer dan een boekje spreek, zeg ik: de **boekjes** liggen op de tafel.

De woorden: **boekje**, **boekjes** heeten *verkleinwoorden*.

Weet nu ook iemand van u, waarom?

Boek — Boek-je — Boek-jes.

Stoel — Stoel-tje — Stoel-tjes.

Bloem — Bloem-pje — Bloem-pjes.

Gaat nu zoo eens verder met:

lamp — klok — kast — doek — portret — knop — hoed —
beeld — mes — lijst — mand — bosch — straat — huis —
krans — jas — blad — glas — vat — rad — slot — schip
— stad.

been — citroen — anker — venster — lepel — emmer —
gordijn — schilderij — sigaar — stoel — kachel — kool —
jongen — meisje — zee — knie — koe — kever.

ring — tang — tante — vlam — man — lam — kan —
spin — ster — stem — tor — wandeling — krakeling — spel
— kar.

zalm — kraam — raam — helm — zoom — scherm — worm
— bloem — oom — halm.

Als uw onderwijzer het goedvindt, moogt gij over eenige dezer woorden zinnen maken.

AFDEELING V.

(NAAMVALLEN.)

1.

Ik moet zeggen :

De vader spreekt. — **hij** spreekt.De jongen zingt. — **hij** zingt.De leeuw brult. — **hij** brult.

maar :

Ik zie **den** vader. — Ik zie **hem**.Ik hoor **den** jongen. — Ik hoor **hem**.Ik hoor **den** leeuw. — Ik hoor **hem**.

Vult nu eens in :

— jongen speelt. — knecht werkt. — hond is trouw. Ik zie — ezel, — jongen, en — man. Wij hebben — tuinman gesproken. Hebt gij — leeuw, — tijger en — kameel ook gezien? Is — leeuw wreed? Is — beer sterk? Ziet gij — heer te paard? Het paard draagt — ruiter. De tuin... heeft — knecht geroepen. Op de markt zagen wij — os, — bok en — ezel. Kent — — wolf? Hebt gij — arend, — gier, — valk en — havik gezien? Hoort gij — haan? Haalt — dokter. Roept — man.

2.

Ik moet zeggen :

Ik spreek *van den* vader. — Ik spreek van **hem**.

Ik vertel <i>van</i> — leeuw.	Ik vertel van hem .
Wij denken <i>aan</i> — oom.	Wij
Gij denkt <i>aan</i> — man.	Gij
Zij gaan <i>naar</i> — vriend.	Zij
Zij zijn boos <i>op</i> — broeder.	Zij
Ik ga <i>met</i> — dokter.	Ik
Ik werk <i>bij</i> — bakker.	Ik
Zij spreekt <i>met</i> — metselaar.	Zij
Ik woon <i>naast</i> — verver.	Ik
De kast is gemaakt <i>door</i> — timmerman. De kast. . . .	

Vult nu eens in:

Wij denken aan — schilder, aan — houthakker, aan — kruidenier en aan — winkelier. Ik speel met — zoon van — apotheker en met — vriend van — dokter. Wij spreken over — verver, — kastenmaker, — smid en — loodgieter. Woont gij naast — bakker en naast — behanger. Wandelt gij met — broeder van — timmerman?

3.

Een beer is sterk. — **hij** is sterk.
Mijn vader is goed. — **hij** is goed.
Mijn broeder is vlijtig. — **hij** is vlijtig.

Maakt nu eens zinnnetjes, waarin:

een, uw, zijn, haar, ons en hun
 voorop staan: bijv.:

Uw oom is vertrokken. — **hij** is vertrokken.
Uw neef is vroolijk. — **hij** is vroolijk.

Ik moet zeggen :

Ik zie **mijnen** vader. — Ik zie **hem**.

Ik hoor **mijnen** broeder. — Ik hoor **hem**.

Ik zie **eenen** beer. — Ik zie **hem**.

1. Maakt nu eens zinnetjes, waarin de woorden:
„*eenen, uwen, zijnen* en *onzen*”
komen. — bijv.:

De vader bemint *zijnen* zoon.

De knecht dient *zijnen* meester.

2. *Vult dan eens in :*

Gij hebt uw... vader lief. Hij heeft zijn... vader lief. Ik heb mijn... vader lief. — vriend is blijde, want hij heeft — hond teruggevonden.

Ik heb uw... vader, uw... broeder, uw... oom en — neef gezien. U... onderwijzer is over u tevreden. Dit is — vader. — broeder is op reis. Wij spreken over — jongen. Ik roep — dokter. Hier is — timmerman. Wij zien — matroos. — verver is knap. — koning is goed. Wij roepen — behanger. Ik heb — onderwijzer gesproken. Zij hebben — dief gevat.

4.

Ik moet zeggen :

Ik spreek *van* **mijnen** vader. — Ik spreek *van* **hem**.

Ik spreek *van* u... broeder. — Ik *van* —

Ik spreek *van* ou... oom. — Ik *van* —

Gij denkt *aan* hun... vriend. — Gij *aan* —

Gij denkt *aan* zij... zoon. — Gij *aan* —

Gij denkt *aan* ha ... oom. — Gij denkt aan —
 Hij speelt *met* zij ... vriend. — Hij met —
 Zij zijn tevreden *over* ha... broeder. — Zij over —
 Wij zijn boos *op* on ... neef. — Wij op —
 Ik woon *naast* u ... tuinman. — Ik naast —
 Zij werken *bij* on ... smid. — Zij bij —

Vult eens in:

Ik ga met mij... broeder, met — vriend, met — neef en met — oom naar de kerk. Wij roepen on... smid en gij roept u... tuinman. Denkt gij aan u... grootvader en aan u... oom? Ik zie on... metselaar en on... loodgieter op het dak. Vertelt gij iets van zij... broeder of van zij... zoon? Mijn vader was boos op zij... vriend en op u... neef. Spreekt gij van hun... pompemaker of van on... leidekker? Gij zult u... broeder spoedig terugzien. Speelt gij met — zoon van u... neef? Wij — on... behanger en on... verver besteld.

5.

Hebt gij wel opgemerkt, dat ik meest namen van **mannen** in de voorbeelden genoemd heb. Dat heb ik met voordacht gedaan. — Zulke namen noemt men **mannelijk**.

De woorden: Leeuw, beer, tijger, kameel, hond en de namen van vele andere DIEREN zijn ook *mannelijk*.

De namen van dingen, die niet leven, d. i. de namen van levenlooze *dingen* zijn dikwijls ook *mannelijk*. Dan zullen wij er eene (m) achter plaatsen.

Vult nu eens in:

Ik houd veel van mijn... hond (m.).

Zij hebben een... os (m.)

Wij spreken over d... walvisch. (m.)

Wij zijn nu in d... zomer (m.).

In d.. herft (m.) zijn de vruchten rijp.

Door d... storm (m.) komen veel ongelukken.

In d... winkel (m.) van d... kruidenier verkoopt men vele waren.

Op d.. zolder (m.) en in d.. kelder (m.) bergt de koopman zijne goederen.

Wij gaven — stuiver (m.) en wij kregen — gulden. (m.)

In — stal (m.) is het warm.

— onderwijzer spreekt over d.. arend (m.) en d.. gier. (m.)

Wij wandelen gaarne in — tuin. (m.)

Door — storm (m.) waait d.. boom om.

Hij stak — gulden (m) in zij... zak. (m.)

— jongen klom in d.. boom. (m.)

Ik ken een verhaal van -- leeuw (m.) en — tijger. (m.)

In — appel (m.) zijn pitten. Aan — wortel (m.) zijn haartjes

De — jager schoot — vos. (m.) De kat sprong over — muur. (m.)

De wind huilt in — schoorsteen. (m.) Wij zien — molenaar

op zij... molen. (m.) Ik sluit het slot met — sleutel (m.).

Schept water met — emmer. (m.)

6.

De liefde **des** vaders is groot.

De arbeid **des** smids is zwaar.

— — **des** ooms — —

— — **des** boers — —

De huid **des** olifants (m.) is dik.

— — **des** tuins (m.) — —

— — **des** booms (m.) — —

— — **des** appels (m.) — —

— — **des** tijgers (m.) — —

— — **des** herders. — —

— — **des** buurmans — —

— — **des** briefs (m.) — —

— — **des** haans (m.) — —

— — **des** oorlogs (m.) — —

— — **des** slaaps (m.) — —

— — **des** tijds (m.) — —

Men kan ook zeggen:

De liefde *van den* vader is groot.

De arbeid *van den* smid is zwaar.

Vult eens in:

Wij spreken over d.. trouw (m.) d.. hond..; over het geduld d.. ezel (m.) en over de vlugheid van d.. haas. (m.) Kent gij d.. vriend mijn.. broeder..? De krachtige hand d.. smid smeedt het ijzer. Het werk d.. landman, d.. smid..; d.. maaier..; d.. hooier.. is vermoeiend. De boomen in d.. tuin (m.) zijn meestal ...boomen. Het voedsel d.. olifant... bestaat uit planten. De woede d.. tijger.. is groot. Wij gaan d.. avond.. (m.) te bed en d.. morgen.. (m.) staan wij op. ...Zomer... (m.) is het soms heet. ...Middag ...eten wij. ...Gravenhage en ...Hertogenbosch zijn groote steden.

Herhaling.

Ik roep d.. man. Hij bemint zijn.. vader en zijn.. vriend. De zorg d.. vader.. is groot voor zijn kind. Wij spreken over de bekwaamheid d.. timmerman.., over de vlugheid d. dansmeester.., over de handigheid d.. verver.. en over de eerlijkheid d.. knecht.. Hij woont naast uw.. broeder. Zij gaan naar de.. tuin. (m.) U.. zoon gelijkt op mijn.. oom en mij.. broeder gelijkt op zij.. grootvader. Met d.. hoed (m.) in de hand komt men door het gansche lan.. Hebt — mij.. stal (m.) gezien? De zon schijnt d.. daag.. en de maan des —. De ezel heeft een.. langza.. maar vast.. gang. (m.) De zoon mijn.. oom.. is mijn neef; de broeder uws vader.. is mijn oom. De vader — vader.. is mijn grootvader. De slaap is het beeld d.. dood.. (m.)

Anna, Marie, meid, naaister zijn namen van vrouwen. De woorden *Anna, Maria, meid, naaister, gravin, barones*, in één woord alle namen van vrouwen noemt men **vrouwelijk**.

Ook de namen van dieren of planten kunnen *vrouwelijk* zijn. *Tijgerin, leeuwin, duif, roos, lelie, koe, geit* zijn vrouwelijk.

Ook de namen van levenlooze *dingen* kunnen *vrouwelijk* zijn. De vrouwelijke woorden zullen wij met (V) aanduiden.

Als men van eene **vrouw** spreekt zegt men niet **hij** maar **zij**, bijv.:

Daar is Anna, **zij** is mijne zuster. Niet: **hij** is...

Deze vrouw is ongelukkig, **zij** is blind. Niet: **hij** is...

Zoo ook:

Hier staat eene roos (v), *zij* is fraai.

Daar vloog eene duif (v), *zij* klapte met de vleugels.

De lei (v) is gebroken, *zij* is gevallen.

Als men van eene vrouw spreekt, zegt men ook nooit **hem** maar altijd **haar**:

Daar was Maria; hebt gij *haar* gezien?

Deze vrouw is ongelukkig, geeft *haar* eene aalmoes.

Zoo ook:

In den tuin stond eene roos, (v) ik plukte *haar* af.

Daar vloog eene duif, (v) ik hoorde *haar* klapwieken.

De lei is stuk, ik heb *haar* gebroken.

1. *Maakt gij nu eens zinnen over deze vrouwelijke woorden:* salade, kool, peer, rivier, vrucht, bloem, gans, poort, stad, schilderij, weide, muis, maan, ster, zon, aarde, rups, musch, school, kerk, keuken, wieg, courant, koets, ziekte, vlieg, kroon, abrikoos, aardbezie, tulp.

*Gebruikt dan ook eens de woordjes **zij** en **haar**.*

9.

Ik moet zeggen:

Ik spreek van **de** moeder en *niet* van **den** moeder.

Ik denk aan **de** moeder „ „ aan **den** moeder.

Ik wandel met **de** moeder en *niet* met **den** moeder, want:

Ik spreek van *haar*.

Ik denk aan *haar*.

Ik wandel met *haar*.

Zoo ook:

Ik zie **de** moeder. — Ik zie *haar*.

Ik hoor **de** moeder. Ik hoor *haar*.

De liefde *der* moeder is groot: de liefde van **haar**.

De paarden *der* gravin zijn schoon: de paarden van **haar**.

De kleur *der* lelie (v) is wit of rood: de kleur van **haar**.

— — *der* zon (v) — — —

— — *der* maan (v) — — —

— — *der* raap (v) — — —

— — *der* eend (v) — — —

— — *der* kraai (v) — — —

Het lijf *der* rups (v) heeft ringen.

— — *der* perzik (v) — — —

— — *der* kamer (v) — — —

— — *der* gordijn (v) — — —

Vult eens in:

De geur d.. roos (v.) is heerlijk. De glans d.. zon (v) is verblindend. Het licht d.. maan is niet zoo sterk als dat d.. zon (v.) De schoonheid d.. natuur verheugt ons hart. De reuk d.. klaproos (v) en d.. paardebloem (v) zijn onaangenaam. Het nut d.. koe is groot. Spreekt gij over d.. aardrijks-

kunde (v) en over d... kaart (v) van Nederland? Zijt gij in d. school (v) en in d.. kerk (v) geweest? Hebt gij d.. kers (v) en d.. peer (v) opgegeten? De timmerman werkt met d.. zaag (v), met d.. schaaf (v). met d.. boor (v) en met d... nijptang (v). —

10.

Mijne tante is goed.

Ik spreek *van* mijne tante.

Ik denk *aan* mijne tante.

Ik geloof *mijne* tante.

Ik woon *bij* mijne tante.

Ik reis *met* mijne tante.

Ik loop *naast* mijne tante.

Ik gelijk *op* mijne tante.

Ik ga *naar* mijne tante.

1. Zegt gij eens iets van:

onze grootmoeder.

uwe zuster.

zijne lamp. v.

hare bloem v.

hunne koe. v.

en gebruikt dan veel de woordjes: *van, aan, bij, met, naast, op, naar, onder, boven* enz.

11.

Het paard, het hert, het lam, het zwijn; het gras, het hooi, het blad, het knopje, het werk, het veld,

het slot, het huis. Deze woorden zijn niet *mannelijk* en ook niet *vrouwelijk*. Men noemt ze **onzijdige** woorden. Gij kunt ze gemakkelijk kennen; als ge spreekt, zegt ge nooit:

de paard, *de* hert, maar *het* paard, *het* hert enz.

Het paard is sterk.

De manen *des* paards zijn golvend.

{ Wij geven het paard gras.
 { Wij geven gras *aan* het paard.

Wij zien het paard.

De man zit *op* het paard.

De knecht loopt *naast* het paard.

De ruiter valt *van* het paard.

1. *Zegt gij nu eens iets van:*

het hert, het lam, het schaap, het varken, het kalf, het kuisken, het gras, het goud, het huis, het hooi, het water, het jaar, het kanaal, het veld, het lint, het laken, het licht.

2. *Maakt eens zinnen over:*

mijn paard — mijns paards — uw schaap — uws schaaps — haar bosch — ons huis — hun hert — mijn tuintje — haar hondje — mijn zusje — zijn koffer.

en gebruikt daarin ook eens de woorden: op, aan, van, met, naast, neven, over enz.

bijv.:

Mijn paard *kan* goed draven.

De manen *van* mijn paard zijn lang.

Met éenen sprong (m.) zit ik *op* mijn paard.

AFDEELING VI.

De Koe.

(Brugsma, Plaat I.)

Ik vraag en gij moet in zinnen antwoorden.

1. Wat is de koe?

De koe is een dier.

2. Is de koe een wild dier?

3. Welke kleur heeft de koe?

4. Hoeveel pooten heeft de koe?

5. Hoe heeten die pooten?

6. Wat zitten onder aan die pooten?

7. Wat eet de koe?

8. Waar is zij des zomers?

9. Waar is zij in den winter?

10. Wat geeft ons de koe?

11. Wat wordt van de melk gemaakt?

12. Wat eet de koe des winters?

13. Wat geeft ons de koe na haren dood?

14. Hoe heet haar vleesch?

15. Hoe heet eene jonge koe?

16. Waartoe dient de os?

17. Waarmede vecht de koe?

18. Wat doet de koe met hare tanden?

19. Hoe dikwijls kauwt zij haar eten?

20. Hoe zijn de tanden der koe?

21. Wat maakt men van haar vel?
 22. Hoe heet het geluid der koe?
 23. Aan wien wordt de koe verkocht?

2.

Vult eens aan:

- Een boom heeft
 Een stoel heeft
 Een huis heeft
 In het huis zijn
 Een vat heeft ...
 Eene bloem heeft
 Een schoen heeft
 Eene vierkante tafel heeft
 Eene ronde tafel heeft . . .
 Eene kachel heeft
 Een appel heeft

3.

- De wol komt van
 Het linnen wordt gemaakt van
 Het touw wordt gemaakt van
 Het spek komt van
 De traan komt van
 De melk komt van
 Het goud komt uit
 Het water komt uit
 Het kiempje komt uit

4.

Ik zal weer vragen. — Gij moet antwoorden. Let goed op de vraag:

1. Welke zijn de vier jaargetijden?
2. In welke jaargetijde zijn wij nu?
3. Welk jaargetijde volgt op den Zomer?
4. Welk jaargetijde komt vóór den Winter?
5. Van welk jaargetijde houdt gij het meest?
6. Welk jaargetijde duurt het langst?
7. Welke zijn de maanden van het jaar?
8. In welke maanden is het Lente?
9. In welke maanden is het Winter?
10. Welke zijn de zomer-maanden?
11. Welke maand heet hooi-maand?
12. Welke maand heet bloei-maand?
13. Welke maand duurt het kortst?

5.

Vertelt mij eens iets in kleine zinnen van **de koe**.

6.

Het Paard.

(Brugsma, Plaat 2.)

1. Wat doet dit paard?
2. Wat kan het paard al doen?
3. Waartoe dient het paard?
4. Hoe heet een jong paard?
5. Wat is het paard?

6. Is het paard een vogel?
7. Hoe is de kleur van dit paard?
8. Is het paard altijd bruin?
9. Heeft het paard ook horens?
10. Waarvan is de staart van het paard?
11. Waar heeft het paard nog meer lange haren?
12. Moet het paard ook herkauwen?
13. Wat heeft het paard onder aan den voet?
14. Welken vorm heeft die hoef?
15. Wat slaat de smid daartegen?
16. Hoe heet het geluid van het paard?
17. Wordt het paard ook geslacht?
18. Wat wordt van zijne huid gemaakt?
19. Wat maakt men van zijne beenderen?
20. Waartoe gebruikt men het paarde-haar?
21. Is dit paard ook opgetuigd?
22. Noemt eens tuig van het paard?
23. Waarmede verdedigt zich het paard?

7.

Maakt eens zinnen over:

schilderij — lijst — plaat — glas — beschoot — koord.

8.

Schrijft eens naast deze woorden eenige andere woorden, die er bij passen:

het dak — de rivier — de berg — de weide — de grond —
 de stoomboot — het bosch — de wind — de bloesem — de
 druif — een roofdier — de haan — de haas — het varken —
 de vracht — de vrucht — eene citroen — eene drukte —
 eene reis — het vuur — de kaas — het paard — de drank —
 de melk — het koren — het pad.

Bijv.:

het dak:

Het *steile* dak.

Het *platte* dak.

9.

Gij moet antwoorden:

1. Hoe oud zijt gij?
2. In welke maand zijt gij jarig?
3. En op den hoeveelsten dag dier maand?
4. Welke maanden hebben 31 dagen?
5. Welke maanden hebben 30 dagen?
6. Welke dag is het nu?
7. Welke dag was het gisteren?
8. Welke dag was het eergisteren?
9. Welke dag is het morgen?
10. Welke dag is het overmorgen?
11. Hoeveel dagen heeft eene week?
12. Hoe heeten de dagen der week?
13. Welke is de eerste dag der week?

10.

Vertelt mij iets in kleine zinnen van **het paard**.

Bijv.:

Het *paard* is een groot en sterk dier. Het kan vlug loopen en zware lasten trekken....

11.

Wat is...?

De kamerdeur is de deur van de kamer.

Eene schooldeur is

Eene huisdeur is

Eene kerkdeur is

Een kerkraam is

Een schoolraam is

De dakgoot is

De huissleutel is

De straatsteen is

Eene appelschil is

Een boomblad is

Een tafelkleed is

Eene notedop is

12.

Schrijft naast deze woorden eenige andere woorden, die er bij passen :

versleten — dom — gezond — tam — tevreden — slim — stomp — nieuw — leerzame — zacht — ziek — wild — verdrietig — guur — wild — spits — beleefd — ziek — gescheurd — verdord — nederig — snel — jeugdig — frisch — koel — rijp — groen — gebogen — loodrecht — schuin — stevig. —

Bijv.:

Versleten:

De *versleten* japon.
Het *versleten* tapijt.

13.

De Hond.

(Brugsma Plaat 26.)

Gij moet antwoorden:

1. Wat is de hond?
2. Hoe staat deze hond?
3. Welke kleur heeft deze hond?
4. Welke honden kent gij?
5. Hoe heet een heel klein hondje?
6. Wat doet deze hond?
7. Waarvoor is de jongen bang?
8. Heeft de hond ook hoeven?
9. Hoeveel teenen heeft de hond aan één' voorpoot?
10. Wat kan de hond met den staart doen?
11. Hoe heet het geluid van den hond?
12. Wat eet de hond?
13. Lust de hond ook gras?
14. Wat doet een trekhond?
15. Wat doet een waakhond?
16. Wat doet een herders-hond?
17. Wat doet een jacht-hond?
18. Wat doet een karn-hond?
19. Welke hond loopt het hardst?

20. Hoe is de bek van dezen hond?

21. Hoe is de bek van een' dog-hond?

22. Waarom houdt gij veel van een' hond?

14.

Maakt eens zinnen over:

schip — dek — zwaard — mast — roer — zeil — katrol —
anker — roef — ruim — steven — boegspriet — vaarboom.

15.

*Schrijft naast deze woorden eenige andere woorden,
die er bij passen.*

Zomer — water — nest — brood — hoed — aanbeeld —
veer — vat — steenkolen — bed — ketting — wolf — tent —
woud — getal — tijd — deeg — poort — zwaan — zand —
fluweel — schaduw — riet — slinger — schaduw — gesp —
sneeuw — spons — salade — oever — rivier — linde —
kogel — rimpel — amandel — maat — nacht.

Bijv.: zomer:

een *warme* zomer.

een *vruchtbare* zomer.

een *korte* zomer.

AFDEELING VII.

VERSTANDSOEFENINGEN.

1.

Drinken.

Welk .. drank (m.) lust gij het liefst? Koffie, —,
—, —, of water? Water is de — en — drank (m.)

voor kind Het is — voor — te krijgen. Onze — Heer laat het uit — regenen. Zulk water heet water. Als het regent, loopt het water van — en — in de put . . . of het dringt in d . . . grond (m.). Als de menschen ee . . kuil (m.) graven, vinden zij —. Zulk een kuil, rondom met steenen —, heet put. Putwater is niet —. Ik houd meer van —. In de straten staan hier en pompen. Als men d . . slinger (m.) op- en — beweegt, loopt het water uit d . . kraan (v.).

2.

Regen.

Op een . . warmen zomerdag (m.) is de hemel (m.) —. Eenige dag . . later komen er echter kleine, — — aandrijven, die er wollig, als — uitzien. Dan komen er spoedig —, — wolken, die er uitzien als — bergen. Zij betrekken langza . . . d . . hemel (m.), zoodat men de — in het geheel — zien —; eindelijk begint het te —. Dat is een — feest voor de ganzen en —, zij knappen zich dan eens — op. Ferme — zijn ook niet —, als hun de — regen op het hoofd — en langs het — stroomt. Maar moeder — zoo iets niet gaarne, want de kleeren — dan ook —. Daarom is het —, dat kinderen te huis — als het —.

3.

Meer nog dan de eenden en — zijn de bloemen,
III.

de —, de — en de — blij met d.. regen (m.). Want regen is voor hen zoo goed als — en —. Als de regen (m.) soms eens — uitblijft, dan laten de — hare — hangen en zien er — uit. Na d.. regen, (m.) zien zij er even — en — uit als een knaap, die een.. prijs (m.) verdiend — of als een paard.... in de —. Zonder regen had... wij geen brood, geen --, geene --, geen — en geene —.

4.

De sterren.

De ster.. zien er uit als groote —, maar zij bewegen zich niet — snel. Eenige ster.. zijn groot, andere —. De allerkleinste kan men alleen bij zeer helder... hemel (m.) zien. Het is zeer —, dat God d.. nacht door — verlicht —. Brave menschen beschouwen — d.. sterrenhemel (m.) en denken dan aan God, die alles geschapen —. Tellen kan men de — —, omdat er — zijn en omdat zij ook niet in -- staan Er — menschen, die iedere ster — en weten op welke — aan d.. hemel (m.) zij staat. Sommige kinderen ken.... wel de avondster, die niet — van de — zon te zien is.

5.

De tijd.

De dag (m.) heeft — uren. Een uur heeft — en eene minuut — seconden. Een gewoon jaar heeft —

dagen; een — heeft één dag meer. Het — komt om de vier jaren. Het jaar 1872 was een — en had dus — dagen. Het jaar 1876 zal ook een — zijn. Een jaar — verdeeld in — maanden; deze heeten: —, — — enz.

Januari, —, —, —, —, —, —, —, hebben ieder 31 dagen; April, —, —, — hebben ieder 30 dagen. Februari heeft in een gewoon jaar 28 en in een — 29 —. De vier — zijn: de lente, —, —, —. Elk dezer — duurt — maanden of — weken of ongeveer — dagen. Een jaar heeft — weken. De namen van de — der week zijn: —, —, —, —, —, —, —. Zes dezer — mogen wij —, des Zondag moeten wij —.

6.

De vos.

Een hond (m.) en — haan (m.) waren samen — reis. Zij moesten in een woud d.. nacht (m.) doorbrengen. D.. hond zag ee.. hollen eik (m.) Dat is een goed hok voor mij, zeide hij tot zijn.. kameraad (m.). 't Kan wel zijn, zeide d.. haan, maar ik slaap gaarne in d.. hoogte (v.). Metéén vloog hij op ee.. tak (m.) wenschte d.. hond goed.. nacht (m.) en sliep in. D.. volgend.. morgen (m.) heel vroeg begon de haan (m.) te — want hij dacht: Het is — tijd (m.) om verder te reizen. Dat — had een.. vos gehoord en spoedig was hij daar, om d.. haan te vangen. Toen

hij d.. — (m.) echter zoo hoog zag zitten, dacht hij: Ik moet — met zoete woordjes — tot — lokken, want zóo — kan ik niet —. „Goeden morgen! Neef,” zeide d.. vos. „Hoe komt gij —? Ik heb u in zoo lang... tijd niet —. Kom met — naar — huis, ik heb lekker — voor u.”

7.

De haan kende d.. oud... schelm (m.) en kwam niet uit d.. boom (m.) „Zoo” zeide —, „als gij — neef zijt, wil ik — bij u ontbijten. Maar ik heb ee.. makker en die heeft — deur nog gesloten. Wilt — zoo goed zijn — te wekken, dan kun... wij — gaan.” De vos liep — naar de plaats, waar de.. hond lag, want hij dacht er nog ee.. haan te snappen. D.. hond had alles gehoord en was blij d.. oud.. bedrieger te kunnen straf.... Vóór d.. vos er op verdacht —, sprong — op — los, pakte — bij d.. keel (v.) en beet — dood.

Toen riep hij zij. . vriend uit d.. boom en zeide: „Waart gij alleen —, d.. schelm (m.) — u op gevrenten. Laat — voortmaken, dat wij uit het — komen.”

8.

De vergiftige Bes.

Een knaap liep in het bosch rond. Toen riep d.. eik. (m.) „Kom zet — wat in mij... schaduw (v.) neder.” De knaap zeide —: „Ik dank — wel; als — terugkom,

nu ben — nog niet moe.” — Daarop zag — ee . . roos (v.) die zeide: „Kom, snuif mij . . geur (m.) eens op.” De — sprak: „Roos, ik wil — medenemen voor — moeder, en de — was —. Vervolgens zag — eene boschbes; — riep: „Kom, pluk —, ik ben rijp.” Toen — de knaap: „Ik wil — plukken voor mij . . . zuster.” En de . . . bes (v.) — geplukt. Eindelijk zag d . . knaap ee . . mooie, roode bes; die riep tot —: „Kom, eet — op, ik ben rijp.” De knaap antwoordde: „Ik — u niet —, gij ziet er mij vergiftig uit. Maar ik wil — aan mij . . . vader laten zien; die kent — beter dan ik.”

6.

De Herfst.

Als de ooievaar (m.) reeds naar — land . . vertrokken is, en de zwaluwen in groote — op de daken en de kerktorens de zonnestrallen opzoeken, dan komt —. — zijn de — nachten. Des — en des — hangt er een . . dikke nevel (m.) — stad en veld en alleen op d . . middag heeft d . . zon nog hare — kracht (v.) — spindraden vliegen door d . . lucht (v.) rond en vallen op de — der wandelaars.

— gekleurd zijn de — der boomen; rood, —, — en — zijn ze geverfd en weldra — zij door d . . wind en den — verstrooid. Zij dekken de — zaadjes en verwarmen vele plant . . tegen de — van d . . winter, Ook rupsen, — en — verbergen er — tusschen.

AFDEELING VIII.

1.

Ik moet zeggen :

1. De **vader** gaat met **zijnen** zoon wandelen.

De **moeder** gaat met **haren** zoon wandelen.

Evenzoo :

De **boer** geeft **zijn** paard haver.

De **boerin** geeft **haar** paard haver.

Ook :

2. De **vaders** gaan met **hunne** zoons wandelen.

De **moeders** gaan met **hare** zoons wandelen.

Evenzoo :

De **boeren** geven haver aan **hunne** paarden.

De **boerinnen** geven haver aan **hare** paarden.

1. *Maakt gij ook eens zinnen, waarin komen de woorden :*

zijn — zijns — zijnen — hun — huns — hunnen — haar —
haars — hare — haren.

2. *Vult dan eens in:*

Mietje had — schortje en — doosje verloren. De man
gaat naar — werk. De ouders hebben — kinderen lief. De
das (m.) slaapt — winter . . in — hol. De koe verdedigt zich
met — horens; het paard met — achterpooten. Vader en
moeder hebben — kind lief. De jongen heeft — boek ver-
geten. Hebben de knechten — werk — ? Heeft de knecht —

werk —? Heeft de meid — werk —? Hebben de meiden — werk —? Is Anna's vader met — zoon uit wandelen. De bok (m.) stoot met — horens. De bokken stooten met — horens. De vrouw draagt — kind op d. . arm. (m.) Heeft het meisje reeds — schrift --? Hebben de meisjes reeds — schrift —? De roos (v.) heeft — geur (m.) en — schoonheid (v.) maar ook — doornen Een knaap was met — vader uitgegaan. De kinderen waren met — vader uitgegaan. De jongen en het meisje waren met — vader uitgegaan. De duif (v.) bouwt — nest in ee. . hoog. . boom. De duiven bouwen — nesten in hooge boomen. Het schaap is nuttig, want wij gebruiken — wol, — vleesch en — beenderen. De schapen zijn nuttig, want wij gebruiken — wol, — vleesch en — beenderen. Des morgen. . openen de bloemen (v.) — kelken. Opent de bloem (v.) des morgens — kelk. (m.)?

3.

1. Ik heb *mijn* boek vergeten.

Wij hebben *ons* boek vergeten.

2. Gij hebt *uwen* hoed verloren.

3. Hij heeft *zijne* les geleerd.

Zij heeft *hare* les geleerd.

Het paard heeft *zijn*en *poot* gebroken.

De maanen hebben *hun* werk verricht.

De vrouwen hebben *haar* werk verricht.

Maakt eens zinnen over:

mijne lei (v.) — ons boek — zijne pen (v.) — haar ring (m.) — uw pistool — hun zwaan (v.) — haren zoon — mijns naams (m.)

hun nest — uwe koe — hunne vrucht (v.) — ons kasteel —
zijne duif — ons horloge.

Vult eens in:

Ik heb het best — les gekend.

Het best — schrift geschreven.

Wij hebben — taak (v.) verricht. De leeuwerik (v.) zingt --
lied. Twee oogen heb ik tot — wil. (m.) Ik heb — vader
en — moeder lief. Hebt gij — vader en — lief? Hebben
wij — vader en — moeder lief?

4.

Matroos.

Matrozen.

De matrozen zijn ruw.

De taal der matrozen is ruw.

{ Zij brengen den matrozen eten.

{ Zij brengen eten aan de matrozen.

Wij roepen de matrozen.

Wij spreken over de matrozen.

Wij spreken met de mat.ozen.

Zij staan bij de matrozen.

Zegt nu zóó eens iets over:

de visschen (m.); de vogels (m.); uwe hanen (m.); zijne boomen (m.); hare tuinen (m.); hunne leerlingen, (m.); mijne ossen (m.); onze onderwijzers.

5.

Boerin.

Boerinnen.

De boerinnen zijn werkzaam.

Het werk **der** boerinnen is nuttig.

{ Zendt **gij den** boerinnen eene boodschap?
 { Zendt **gij** eene boodschap **aan de** boerinnen?

Ik hoor de boerinnen lachen.

Zij koopen groente **van de** boerinnen.

Zij staan **tusschen de** boerinnen.

Zegt gij nu zóo eens iets over:

de rozen (v.); — der leliën (v.); — uwe kersen (v.) — zijne perziken (v.); — onze pruimen (v.) — hunner koetsen (v.); mijne duiven (v.) —; hare tulpen (v.)

6.

Kalf.**Kalveren.**

De kalveren zijn dom.

Het vleesch **der** kalveren is smakelijk.

{ Geeft **den** kalveren melk.
 { Geeft melk **aan de** kalveren.

Koopt **gij de** kalveren?

De koeien loopen **naast de** kalveren.

Hier is gras **voor de** kalveren.

Zegt gij nu zóo eens iets over.

de runderen (o.) —; de lammeren (o.) —; zijne kasteelen (o.) —; uwe huizen (o.) —; hare boeken (o.) —; mijne bosschen (o.) —; onze velden (o.) — hunne nesten (o.) —; deze daken (o.) —; uwe kleederen (o.) —

Oefeningen.

1.

Brengt in het meervoud:

Ik zie mijnen vader. Zij roept haren hond. Hij slaat zijnen hond. Het kind speelt met zijnen hond. De vrouw melkt hare koe. Ik eet mijne boterham. Ik schrijf mijn schrift. Ik leer mijne les. Zij speelt met hare poes. Zij denkt aan hare moeder. Hij denkt aan zijne moeder. Ik spreek van mijn konijn. Hij schrijft op zijne lei. Zij doet eene boodschap voor hare moeder. De jongen houdt veel van zijnen vogel. Deze knaap slaat met zijne pet. Mijne klomp is gebroken. Geef mij mijne pet. Zend mij mijne jas. Zij leerde hare lessen.

2.

vuur-rood is zoo rood als vuur.

sneeuw-wit is — —

hagel-blank is — —

lood-zwaar is — —

pik-zwart is — —

kool-zwart is — —

ijs-koud is — —

suiker-zoet is — —

kurk-droog is — —

hemel-hoog is — —

Plaatst bij deze woorden andere woorden, die er bij passen :

vuur-rood :	een <i>vuurroode</i> kam.
	een <i>vuurrood</i> lint.

3.

Het Konijn.

(Brugsma, Plaat 16.)

Gij moet weer antwoorden.

1. Wat is het konijn?
2. Welke kleur heeft dit konijn?
3. Welke kleur heeft een konijn ook wel?
4. Wat doet dit konijn?
5. Wat lust het konijn graag?
6. Hoe zijn de ooren van het konijn?
7. Hoe zijn de voor-tanden?
8. Wat is het konijn daarom?
9. Noemt nog meer knaag-dieren?
10. Is het konijn ook schadelijk?
11. Waar leven de wilde konijnen?
12. Waarin houdt men de tamme?
13. Hoe is de staart van het konijn?
14. Kan het konijn ook loopen?
15. Waarom kan het niet loopen?
16. Waarom houdt men konijnen?
17. Wat maakt men van hun vel?

18. Heeft het konijn ook hoeven?

19. Wat doet het konijn met de teenen?

20. Met welk dier vangt men konijnen?

4.

Brengt in het enkelvoud:

De vogels (m.) bouwen hunne nesten. Wij zullen onze boeken niet verliezen. De hennen (v.) zorgen voor hare kuikens. De bijen (v.) metselen hare kamertjes. De vogels (m.) voeden hunne jongen. Zij zullen hare boeken verliezen. De rozen (v.) verliezen haren geur. De kinderen hebben hunne ouders lief. Geef ons onze pennen. Vertel ons eene geschiedenis. Wij gehoorzamen aan onze onderwijzers. Zij denken altijd aan hun werk. De paarden slaan met hunne achterpooten. De bijen (v.) steken met hare angels (m.). De visschen (m.) zwemmen met hunne vinnen. Zij zullen teekenen met onze potlooden. Willen wij uw werk afmaken?

5.

Vertelt eens iets in kleine zinnen over **den hond**.

6.

Zoekt eens woorden, die bij deze woordjes passen:

wild — blind — lief — bang — zuur — koud — los — zindelijk — schadelijk — fraai — leelijk — bloeiend — verdord — katoenen — dorstig — guur — machtig — rekbaar — doorschijnend — taai — broos — veerkrachtig.

Bijv.: wild:

een *wild* konijn.

een *wild* paard.

eene *wilde* plant.

7.

Brengt in het meervoud:

Ik zie de spits van onzen toren. Geef uw konijn wat gras. Snijd eene boterham voor den jongen. Zou ik voor den klepper vreezen? De hond (m.) is de vriend zijns meesters. De das (m.) slaapt 's winters in zijn hol. De hals der zwaan is lang. De hals des paards is gebogen. De soldaat schiet met zijn geweer. Het nest des vinks is fraai. Ik leen mijnen vriend eenen gulden. Zij leent hare vriendin eenen gulden. De haan (m.) laat vroeg zijn gekraai hooren. Hoe staat de weerhaan op het dak? De onderwijzer kon zijne pen niet vinden. Ik had mijn potlood vergeten

8.

Het varken.

(Brugsma, plaat 36.)

1. Waar ligt dit varken?
2. Hoe is dit varken?
3. Wie heeft het varken geslacht?
4. Wat wil men nu van het varken weten?
5. Wat krijgen wij van het varken?
6. Wat maakt men van zijn haar?
7. Waar zit het spek?
8. Hoe heet de huid van het varken?
9. Maakt men van die huid ook leer?
10. Wat maakt men van den kop?
11. Wanneer wordt het varken geslacht?
12. Wie mest het varken?
13. Wat eet het varken?

14. Wordt het varken ook gevild?
15. Heeft het varken ook hoeven?
16. Is het varken een herkauwend dier?
17. Hoe zwaar weegt een vet varken?
18. Hoeveel stuiver kost een K.G. spek?
19. Hoe kan het varkenvleesch al heeten?
20. Hoe zijn de ooren van het varken?
21. Hoe zijn de pooten?
22. Hoe is het varken van aard?
23. Hoe heeten de jonge varkens?
24. Wat doet het varken met den snuit?
25. Wat doet dan de boer?
26. Hoe heet het geluid van het varken?
27. Waarop ligt dit varken?

9.

Brengt in het meervoud:

Waar is mijne zuster? Hier is hare vriendin. Waar is mijn broeder? Hier is zijn vriend. Waar zijn uw oom en uwe tante? Hier is hun neef. Waar heb ik mijn boek gelegd? Waar heeft zij haar boek gelegd? De hond (m.) had zijnen poot gebroken. De kat (v.) had haren poot gebroken. Ik ben in uwen tuin geweest. Hij is in haren tuin geweest. Zij had haar portret laten maken. De slak was in haar huisje gekropen. De moeder heeft hare kinderen lief. De vader heeft zijn' zoon lief. De bloem laat hare bladeren hangen.

10.

Vertelt eens iets in kleine zinnen over **het varken**.

11.

Noemt eens de deelen van :

een boek — : rug, titel, band, punten, bladen, enz.

een mes :

eene lei :

eenen ketel :

eene schop :

eene lamp :

12.

Maakt eens kleine zinnen over :

vijver — rivier — zee — kanaal — sluis — oever
— haven.

13.

Vult aan :

eene vogelkooi is eene kooi voor eenen vogel.

eene snuifdoos is...

een inktpot is...

eene wijnflesch is...

eene schoolbank is...

eene tuinbank is...

eene koestal is...

eene biertou is...

eene stroopkan is...

een theepot is...

eene melkkan is...

14.

Brengt in het enkelvoud:

De jager schiet de hazen (m.). Wij planten boomen (m.). De vleugels der ooievaars (m.) zijn lang. De kieuwen der visschen (m.) zijn rood. Wij geven gaarne iets aan arme menschen. Wij roepen onze knechten. De onderwijzers prijzen de gehoorzame leerlingen.

In Mei leggen alle vogeltjes een ei. Zij hebben hunne hoeden (m.) verloren. De meisjes breien kousen (v.). De jongens knippen vliegers (m.). De tuinlieden hebben de boomen (m.) gesnoeid. Wij moeten onze onderwijzers eeren. De meisjes hadden ruikers (m.) geplukt. Zij hebben brieven aan hunne vrienden geschreven. Zij hebben hunne appels geschild. De vogels hebben mooie liedjes gezongen. De boomen werden door den bliksem getroffen. De boeren hebben het graan in de akkers (m.) gezaaid. Zij hebben hunne tuinen laten wieden. Wij van gen musschen (m.). Zij traptten de spinnen (v.) dood.

15.

Schrijft eens het tegengestelde van:

wild — koud — bang — zindelijk — taai — jong — nieuw — bloeiend — geleerd — spaarzaam — duidelijk — vlug — lief — blind — trotsch — trouw — valsch — fijn — blank — vlijtig — los — glad — spits — zwaar — dapper — donker — vet — wakker — hol — wijd.

16.

Vertelt eens iets in kleine zinnen over **het konijn**.

SPREKEN, LEZEN, SCHRIJVEN.

